

K 374/C 30

120000868204

75 ГОДИНИ ЧИТАЛИЩЕ • НИКОЛА ВАПЦАРОВ •
С. КАЦЕЛОВО РУСЕНСКО

K 374 / C 30

75 ГОДИНИ

ОБРАЗЦОВО НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“

с. Кацелово, Русенско

1902 - 1977

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868204

447136

УД 101111

ОБРАЗЦОВО НАРОДНО ПИТАЊЕ „Н. И. ВАЩАРОВ“

с. Кашево, Русенско

1902 - 1917

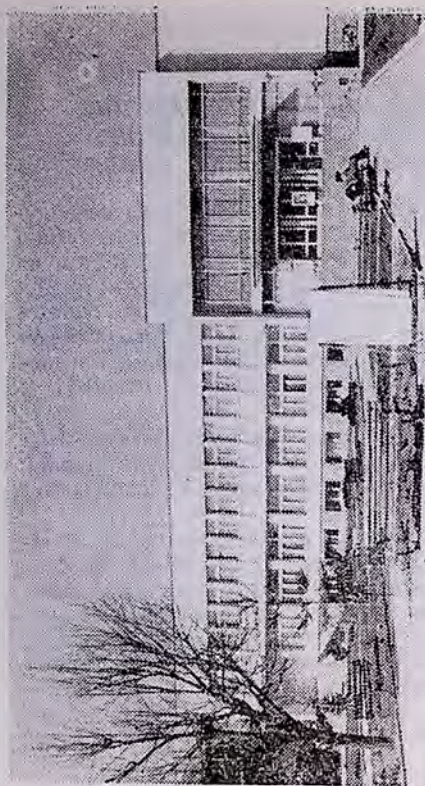
Първият председател на читалището
Тодор Енчев Шейтанов

75 ГОДИНИ ОБРАЗЦОВО НАРОДНО
ЧИТАЛИЩЕ „Н. П. ВАПЦАРОВ“
с. КАЦЕЛОВО, РУСЕНСКИ ОКРЪГ

Село Кацелово е разположено в китната дунавска равнина, на десния бряг на река Черни Лом — приток на Русенски Лом. То отстои на 44 километра южно от окръжния център — гр. Русе и на 33 километра североизточно от бившия околийски център град Бяла. Най-близката железопътна гара Две могили е на 24 километра западно от селото. Асфалтови пътища го свързват с Русе, Попово и Две могили.

Селото е силно разпръснато върху седем-осем хълма около продълговатата Кацеловска долина. Сега то има население 2200 души, събрано в над 640 къщи.

Основният гоминък на населението му е земеделието. Всички селяни са членове на АПК — Две могили. Основните култури, които се отглеждат тук са зърнено-хлебни и зърнено-фуражни. Добре виреят лозята, от които се произвежда прочутата „кацеловска гъмза“. Поречието на Черни Лом дава възможност за развитие на зеленчукопроизводството. Има построена върху 60 декара площ оранжерия за производство на ранни зеленчуци. Развито е и животновъдството, отглеждат се овце и крави. Промислени предприятия са само двата цеха: цех за тъкане на черги, китеници и др. — филиал на беленското текстилно предприятие „Трети март“, в който работят около 50 жени и шивашки цех за чанти — филиал към русенския завод „Петър Караминчев“, в който също работят над 50 жени и над 10 мъже. Това

Образцово народно читалище „Н. И. Вапцаров“ --
с. Кацелово, Русенски окръг.

е една от основните причини за изтичането на юн-младото население към градовете Русе, Бяла и Две могили. (Населението през 1944 година е било 3500 души).

Центърът на Кацелово е напълно оформен, обвит като с огърлица от триетажната училищна сграда, нов, блестящ от белота, читалищен дом, магазини, ресторант, пощенска станция, кооперативна фурна, здравен дом.

Модернизирано и благоустроено, напълно водоснабдено и електрифицирано село Кацелово се слави с богатия си стопански и културен живот, а кацеловчани с трудолюбие, ученолюбие. Много младежи завършват висше образование, а почти всички завършват средно образование. Всички учители, селскостопански специалисти, инженери, техници, лекари са родени, израснали и сега работят в селото. Имаме и много специалисти, които работят из цялата страна.

Идеята за създаване на читалище отдавна възбуждала будните граждани на отдалеченото село Кацелово. През 1902 година се поставя началото на народно читалище „Прощавай мрак“ под ръководството на учителя Тодор Енчев Шейтанов. Между основателите са по-будните кацеловчани Димитър Янакиев, Георги Арнаутиня, Йордан Хаджи Денев, Жеко Хаджи Денев, Димитър Калинов, Цаню Калинов, Дочо Хаджи Стоянов, Гено Кънбюлу, Вълчо Драката, Вълчо Стисков, Тодор Колев Тайнбюлу, Кръстю Колев Тайнбюлу, Неделчо Арабаджиев, Витан Витанов, Гено Бонев, Стоян Велев и много други учители, служители, селци, чиято мечта най-после е превърната в живо дело. Първ председател на читалището бил Тодор Енчев Шейтанов, който дава идеята читалището да се казва „Прощавай мрак“ и така се води до 1948 година, когато е преименовано „Н. И. ВАПЦАРОВ“. Настанено било в пригодено за целта помещение (частно кафене, намиращо се на мястото на сегашната автоспирка). Първите средства се набират под формата на доброволна по-

Момент от пиесата „Халосник“ в изпълнение на
ученически театрален колектив с ръководител
Иван Пеев

мощ, а след това от редовен членски внос, от събрани средства от коледуване и др. Закупени са книги и шкафове. Всяка вечер са организирани колективни четения на книги, списания и вестници, заучаване на стихотворения, изнасяне на сказки, беседи и малкото помещение не можело да пове-

ре младежите, дошли в новото читалище. Организирана е театрална трупа, която изнася спектакли в приспособена училищна стая. Игран са пиесите „Руска“, „Под игото“, „Генуева“, „Майстори“ и много други с революционни съдържание. Мъжките и женските роли се изпълнявали само от мъже. Първата жена, която участвувала в театралния колектив и изпълнявала ролята на Райна Поп Георгиева е Станка Косева Станева. Нейният баща, основател на читалището, имал положително отношение към театралната самодейност, като и сам участвувал в нея, разрешил и на дъщеря си да играе. Освен в Казелово са играни пиеси и в съседни села като Сваленик, Церовец, Каран Върбовка и др., където самодейците са отивали пеш, а декорите са носели на гръб. Средствата на читалището нарастват от дарения, членски внос, от изнесени спектакли и се закупува редовно литература. От поземления фонд на селото са отделени ниви „училищни“ и 5% от наема е заделен за „фонд постройка читалище“.

С построяването на ново училище през 1930 година се решава въпросът за хубаво помещение за библиотеката и с много добре уреден читалищен салон. Под ръководството на учителския колектив и с тяхно участие и с участието на много младежи от селото се развива още повече театралната самодейност. За председател на читалището е избран Лазар Христов (Лалю), а като библиотекар са се редували много учители. През 1935 година е закупено първото радио в района (със слушалки) и са идвали младежи от целия район да слушат предавания. Започва и активна борба срещу тютюнопушенето и алкохолизма и предложение за затваряне на кръчмите. Подпомага се развитието на потребителната кооперация, която задоволява потребностите на населението до толкова,

че всички частни търговци в селото били заплашени от фалиране.

По време на антифашистката борба читалището развива богата дейност като негов председател е пак комунистът-учител Лазар Христов. В неговата дейност са включени много комунисти, земеделци, ремесленици като Цаню Пенчев, Иван Грънчаров, Иван Колев, Олга Енчева, Величка Калчева, Иван Тодоров, Йордан Калинов, Николай Ангелов, Жеко Симеонов и др. Някои от тях по-късно са политзатворници, а Николай Ангелов — партизанин. Те организират много вечеринки, угра, сказки, театрални представления и други, където рецитират стихове на Ботев, на Вазов, пеят възрожденски песни и с прогресивно съдържание.

Особено се оживява дейността на читалището след 9. IX. 1944 година. Лазар Христов заминава на работа в София и е заместен от Стайко Р. Стайков — директор на училището. Разширява се дейността на театралния колектив, в който вземат участие и възрастни, и средношколци, и ученици. Сформират се хор и танцов колектив.

През 1949 година се закупува киномашини и се прожектират филми из целия район. Кинооператор е и сегашния кинооператор Иван Ангелов, а касиер на киното се е заемала от различни младежи от селото, като Стоян Витанов, Енчо Енчев и други.

През 1950—1951 година е открита музейна сбирка под ръководството на Даринка Русева, която е дружинен ръководител. С помощта на пионерите тя събира доста експонати за музейната сбирка, събира много народни песни, изучава кацеловски хора, показвани на пионерите от дядо Дечо Станчев, който е и гъдулар на пионерския танцов състав.

Танцовият колектив на възрастните е имал много изяви на местни и околийски прегледи, като от селото са издирвани — най-добрите играчи дядо Бою Папрадов, синът му Неделчо Бонев, Спас Димов и на прегледите са участвували и индивидуално. През 1958 година, танцовият колектив под ръководството на Даринка Русева подготви местни кацеловски хора. Оркестърът е от народни инструменти с гъдуларите Кръстю Тодоров, Дечо Станчев, Пенко Пенков и кавалджиите Пенчо Калинов, Бою Димитров, Жеко Неделчев. Закупени са нови гъдулки и кавали. Билчо Демирев е тъпънжерин. Оркестърът се води от Кръстю Тодоров. Пак под ръководството на Даринка Русева е създадена и вокална група, която изучава и изпълнява кацеловски народни песни. Танцовият колектив, вокалната група и битовият оркестър към тях завоюват големи успехи на околийски и окръжни прегледи, а през есента на 1958 година вземат участие в Първия туристически събор в „Юндола“, участвуват в организиранния концерт, на който присъства и др. Тодор Живков.

Танцовият колектив продължава да се развива, като в редовете му се включват 70 изпълнители и представят пак под ръководството на Даринка Русева „Кацеловска сватба“. С тази постановка през 1965 година той участва в Първия национален събор на народното творчество в гр. Копливница. Постановени са и обичаите „Бабинден“, „Трифон Зарезан“, „Лазаруване“, „Коледуване“, „О. Еньо“ и др. През 1974 година под ръководството на Енчо Енчев и Йордан Йорданов беше подновена танцовата постановка „Кацеловска сватба“, с която кацеловските танцьори взеха участие във фолклорния фестивал на крайдунавските страни, а през 1975 година станаха носители на най-голямата награда на Международния фолклорен фе-

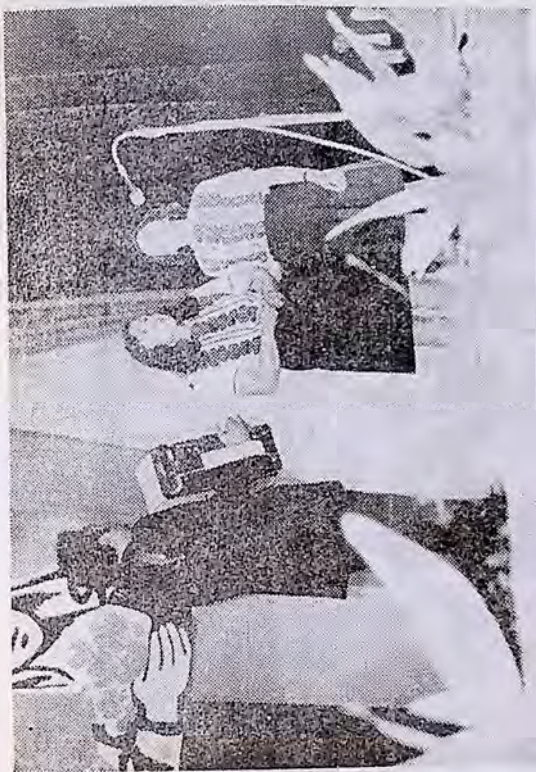
Ученически битое ансамбъл с ръководител Величка Иванова

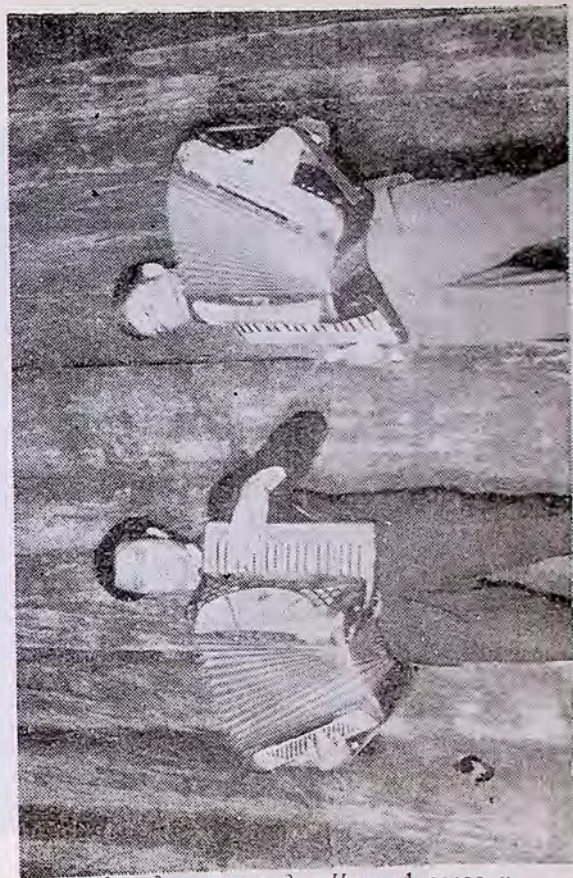
*Вокалната група при читалището с
ръководител Величка Иванова.
Изпълняват кацеловски народни песни*

сбивал в гр. Калоча — Унгария. Много успехи постигна и танцовият колектив на старците, който стана носител на златни медали и лауреат на Четвъртия републикански фестивал на художествената самодейност и на Третия национален събор на народното творчество — Копривщица '76. Носител на златен медал от Третия национален събор на народното творчество — Копривщица '76 е и танцовият колектив на бабите. Развива се и пионерската танцова самодейност, които също имат големи постижения и награди.

Хоровата самодейност също е организирана много добре. Смесеният хор през 1954 година, ръководен от Тодор Москов, по-късно ръководен от Петър Деков се отличи на много прегледи. Създадената през 1958 година вокална група по-късно се разрасна в голям битов хор от 100 жени и 10 души битов оркестър. Пак под ръководството на Даринка Русева той разучаваше и изпълняваше кацеловски песни. Големи постижения имаше същият битов хор, по с ръководител Виолета Георгиева. Разработени бяха кацеловски песни на три гласа като „Помниш ли, Станке“, „Пустите хърцон — кацеловчани“, „Малънке, мила мамина“ и др., които се изпълняваха с голямо майсторство и бяха получени много награди от окръжни, местни, районни прегледи. След това заработиха смесен хор и вокална група под ръководството на Величка Иванова, със съпровод от акордеони. Братята Д-р Иван Ангелов и Ангел Ангелов са любими не само на кацеловската публика, а в целия район в изпълнение на мелодии на акордеон. Д-р Ангелов е и ръководител на битовия оркестър и особено големи заслуги има с участието на оркестъра в танцовата самодейност. Любимици на публиката са и народните ни певци Величка Иванова и Виолета Георгиева, Гинка Цвяткова и др.

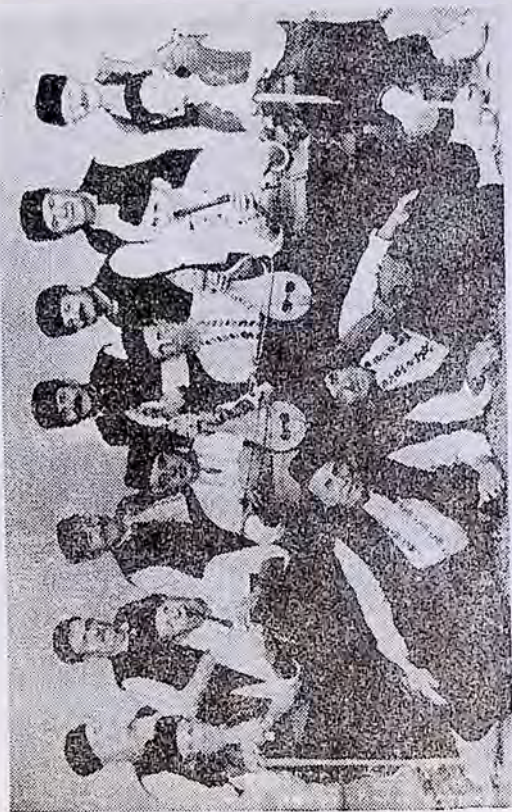
Шест Violeta Gerdjeva и Velichka Ivanova

Акордеонистите д-р Иван Ангелов и Ангел Ангелов изпълняват народни мелодии

Танцовият колектив изпълнява
„Кацеловска сватба“

Танцовият колектив на старците. Носители на златни медали от
четвъртия републикански фестивал и Третият национален събор на
народното творчество — Копривица '76

Танцовият колектив на бабите — носител на златен медал от Третия национален събор на народното творчество — Копривица '76

Ученически танцов състав

Момент от изпълнение на танца „Концрта“.
Хореограф и постановчик: Норман Норманов

Естрадно-сатиричният състав, създаден и ръководен от Даринка Русева през 1958 година, завоюва симпатиите не само на кацеловската публика, а и на ръководителите на много окръжни и околийски прегледи, за което има много награди и грамоти.

Танцовият колектив участник в Международния фолклорен фестивал в гр. Калоча — Унгария през 1975 година.
Хореограф — Йордан Йорданов

Театралният колектив, който е с много стари традиции, с големи успехи представи пиесите: „Със жени шега не бива“, „Нонкинната любов“, „Вражелец“, „Боряна“, „Халосник“, „Калин Орела“, „Цигани“, „Две майки“, „Върла магьоснице“, „Фиданките цъфтят“ и много други. Големите успехи в театралното изкуство постигнаха: Иван Кръстев, Цеслор Георгиев, Даринка Русева, Стефка Станчева, Веселин Тодоров, Маринка Порданова, Румяна Цветанова, Енчо Енчев, Иван Бонев, Добри Стоянов, Иван Пеев, Кръстинка Димитрова, Кръстинка Христова, Минчо Георгиев, Иван Симеонов, Иванка Велкова и др.

С успех се развива и ученическата театрална самодейност, като особени успехи получиха самодейците под ръководството на Иван Пеев. За самодейността в Кацелово са получени много грамоти и награди.

От 1960 година читалището ни е обявено за образцово народно читалище.

От 1969 година читалището има собствена сграда — голям читалищен дом, с уредени библиотеки и читални, с голям салон с 400 места, грифторни, кръжочни и др. Богатият книжен фонд от 12 000 тома е в състояние да задоволи читателските търсения и да даде навремени и точни справки на 1000 читатели, кою всяка година регистрирва и обслужва читалищната библиотека и на кою раздава над 15 000 тома книги. Библиотеката организира много обсъждания, викторини, читателски конференции, тематични вечери, срещи с писатели и др. През 1976 година са проведени срещи с писателя Орлин Орлинов, Дамян, Дамянов, Лиляна Михайлова. Добрата материална база, богатата читалищна и библиотечна дейност, са били не един път показвани на наши и чуждестранни делегации и посетители. Представители от ЮНЕСКО, от Ленинската библиотека в Москва, от Румъния, Югославия, Куба, Тунис, методистите от окръжните

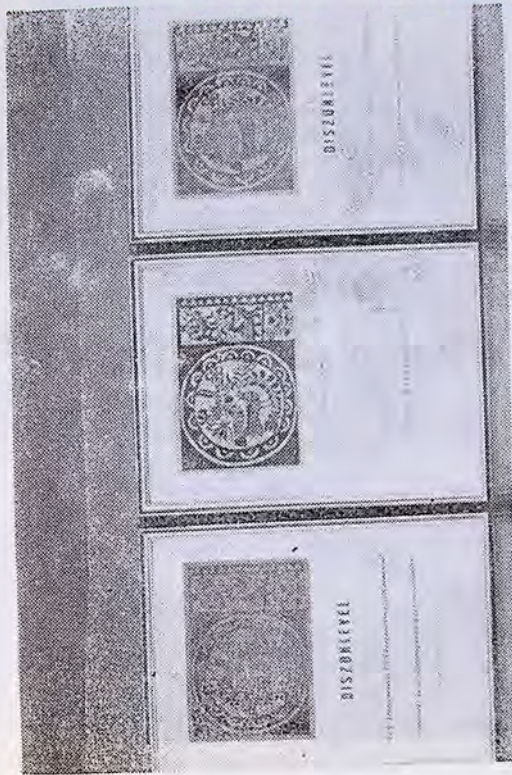
Ганцовият колектив по време на репетиция в
гр. Бая — Унгария

библиотеки от цялата страна, студентите и преподаватели от ДБИ и много други отнесоха отличните си впечатления от едно хубаво българско читалище, сградата на което е като дворец сред китния площад на далечното село Кацелово.

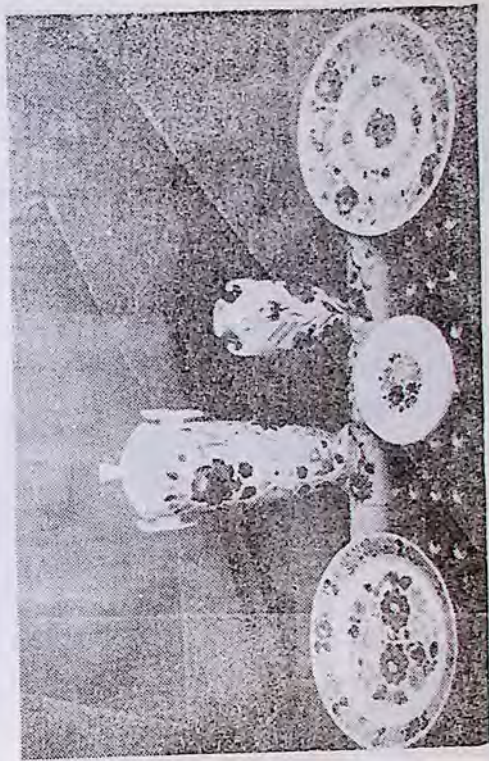
С добри впечатления и много записи си отидоха и много български композитори, хореографи, историци и други специалисти, които посетиха селото ни: Филип Кутев, Методи Кутев, Петко Стайнов, Георги Златев Черкин, Георги Димитров, Николай Кауфман и др., като някои от тях разработиха и описаха наши песни, танци, обичаи и др.

За цялостната дейност читалището ни е обявено за най-добро читалище в Русенски окръг 1961 — 1962 година и зае второ място в страната в „Националния преглед за най-добро читалище“ 1969 — 1971 година.

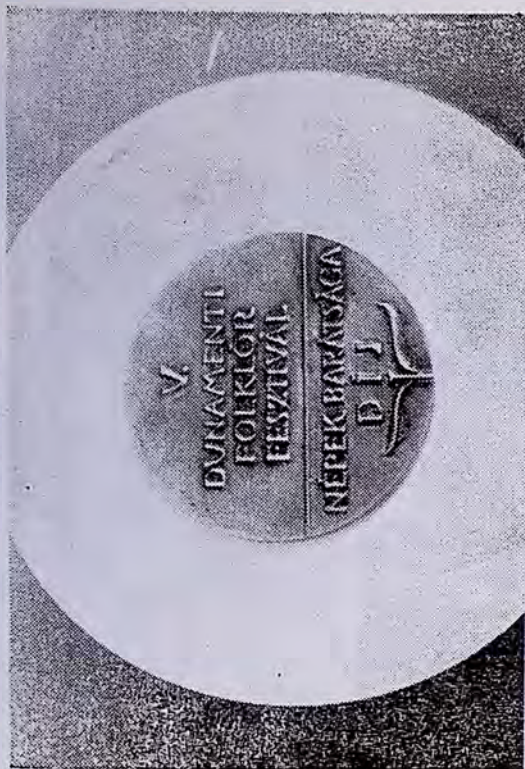
За големите успехи на читалището на голям дял имат партийното ръководство със секретар на ОПК Стоян Витанов, Общинският съвет за изкуство и култура с председател Ангел Иванов, всички масови организации, цялата кацеловска общественост, за което изказваме нашата благодарност на всички самодейци, на всички учители, служители, на всички комунисти, земеделци, комсомолци, отечественофронтовци и на всички кацеловчани, които обичат, мислят и работят за развитието на читалищното дело в с. Кацелово.

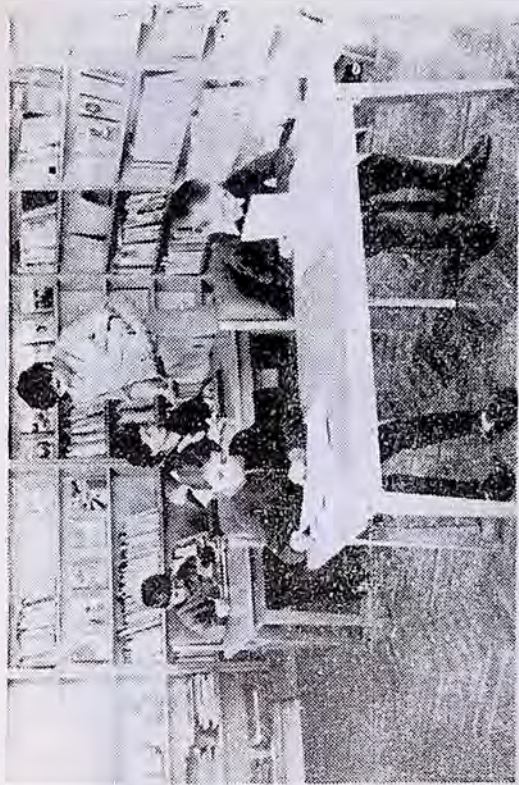
Грамјоти от Международниј фолклорен фестивал
в гр. Калоча — Унгарија 1975 г.

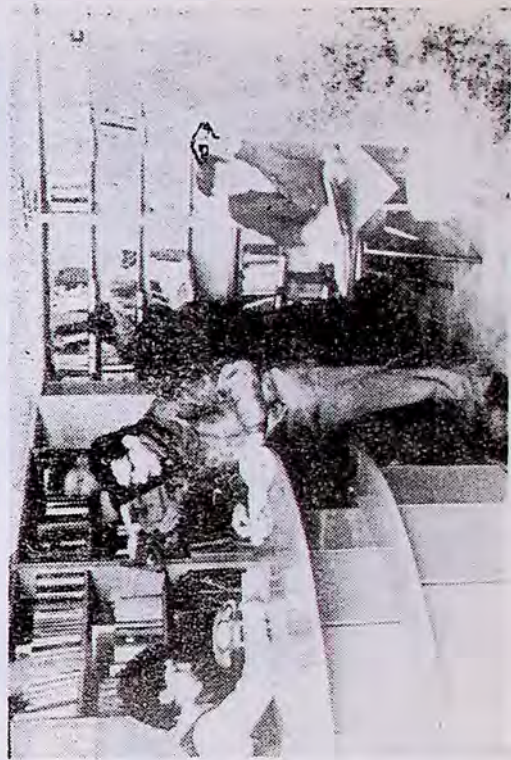
Купи и други награди от Международниј фолклорен фестивал в гр. Калоча — Унгарија 1975 г.

Медал от Международния фолклорен фестивал в
гр. Калоча — Унгария. 1975 г.

*В библиотеката за деца. Библиотекарката Янка
Силн. Ганчева обслужва читателите*

В библиотеката за възрастни

*Председателят на читалището Енчо Енчев,
председател от 1965 год.*

*Секретар-библиотекарката на читалището Стефка
Ив. Станева. Работи в читалището от 1958 год.*

Управителният съвет на читалището през юбилейната година:

1. Енчо Сим. Енчев — председател
2. Стефка Иванова Станчева — секретар
3. Величка Иванова
4. Величка Ст. Вълчева
5. Иванка Велкова
6. Кръстю Йорданов
7. Кръстю Веселинов
8. Енчо Стоянов
9. Кънчо Бянов

Написа:
Стефка Станчева

